

Groeiend bedrijf heeft ander voersysteem nodig

Melkveebedrijven groeien en de productiviteit per arbeidskracht moet stijgen wil de Nederlandse veehouder een goed belegde boterham blijven verdienen. Maar hoe moet je dan de koeien voeren?

Tekst en foto's: Sjon de Leeuw

Had het gemiddelde melkveebedrijf tien jaar geleden een melkquotum van ongeveer 330.000 kg, in tien jaar tijd is dat met 50 procent toegenomen tot een gemiddelde van 475.000 kg. Als deze ontwikkeling doorgaat, dan zullen veel veehouders moeten nadenken over een nieuw voersysteem. Op dit moment halen bijna alle veehouders het ruwvoer met machines uit de kuil. Hoewel kleine aanvullingen zoals bijproducten of een beetje snijmais of hooi nog met de hand naar de stal worden gebracht krijgt ruim 90 procent van de Nederlandse koeien mechanisch haar ruwvoer. Daar zijn veel systemen voor. Maar welk systeem het best op het bedrijf past hangt vooral af van de bedrijfsvisie. Want hoe groot moet het bedrijf zijn om een goede boterham te verdienen en hoeveel tijd wil je in het voeren steken? De beschikbare arbeid is de eerst bepalende factor in systeemkeuze. Willen we de productiviteit per arbeidskracht omhoog

Voersysteem	Geschiktheid voersysteem bij verschillende bedrijfsgroottes		
	Geschiktheid voersysteem bij omvang melkquotum van:		
	400.000 kg	600.000 kg	900.000 kg
Kuilvoersnijder/Happer met vork	+ -	-	-
Kuilvoersnijder met bovenlosser	+	+	+ -
Blokkendoseerwagen	++	+	+
Uithaaldoseerbak 2,5 m ³	+	+ -	- -
Uithaaldoseerwagen 5 m ³	+ -	++	+
Voerdoseerwagen	+	++	++
Zelfladende voermengwagen	+	+	+
Voermengwagen met loader	+ -	+	++
Zelfrijdende voermengwagen	- -	-	+ -
Voorraadvoeren via schuif/hek	+	+	+
Mengkuil in loonwerk	+	+	+
Gemengd voeren in loonwerk	+ -	+	+

Beoordelingsschaal: - - zeer ongeschikt, - ongeschikt, + - discutabel, + geschikt, ++ zeer geschikt

In deze tabel is in de mate van geschiktheid van het voersysteem ook de kostprijs per kg melk en de arbeidsbehoefte van dergelijke systemen in de beoordeling meegenomen. Daarbij is er vanuit gegaan dat met deze apparatuur naast graskuil ook een aandeel snijmais en eventueel nog een bijproduct gevoerd wordt.

brengen, dan moeten er duidelijke keuzes gemaakt worden. Geen duidelijke visie kan een investering over enkele jaren al waardeeloos maken. Wordt er nu in een 40-urige werkweek 475.000 kg melk geproduceerd, dat moet omhoog. En dan liever niet met een werkweek van 80 uur of meer. Daarom zal ook bij het voeren de keuze gaan richting snelle, overzichtelijke en eenvoudige systemen. En dan komen ook geautomatiseerde systemen om de hoek kijken.

Voeropslag

Natuurlijk speelt niet alleen arbeid een rol bij de keuze van een voermethode. De voeropslag bijvoorbeeld. Denk als eerste aan de ondergrond. Is die ondergrond hard, is het terrein goed begaanbaar en ten alle tijden te berijden? Natuurlijk is ook de ligging van de kuilen belangrijk. Ligt het voer compact en dicht bij stal of juist over het hele bedrijf verspreid? De antwoorden werken de keuze voor een zelfladend systeem of een systeem van aparte laadapparatuur gekoppeld aan een voerwagen in de hand. Bij bestaande bedrijven is het vaak moeilijk om het logistieke deel aan te passen. Bij nieuwbouw is het dan ook één van de belangrijkste aandachtspunten bij het indelen van het bedrijf.

Ook de omvang van de totale voeropslag heeft invloed op de keuze van het voersysteem. Een zelfladend systeem vraagt nu eenmaal meer oppervlakte dan een apart uithaalsysteem. Veelal leidt het veranderen van systeem tot noodzakelijke uitbreiding van de oppervlakte kuilplaat.

Jongveehuisvesting

Verder bepaalt de huisvesting van het jongvee de systeemkeuze. Op verschillende bedrijven zijn meerdere stallen waarin het jongvee apart is gehuisvest. Niet elk voersysteem past daar in. Soms is extra apparatuur en arbeid nodig om op al die plaatsen te kunnen voeren. Aparte jongveehuisvesting kan de keuze voor automatiseren of gebruik maken van de loonwerker in de weg staan. Beide situaties zijn interessant, maar hebben een prijs. Moet er voor het jongvee nog steeds aparte voerapparatuur blijven, dan staat dat de arbeids-efficiëntie en een lage kostprijs in de weg.

Aanwezig trekkervermogen

Voor bij gemengd voeren neemt de vermogensbehoefte toe naarmate de inhoud van de machine groter wordt. Het vermogen van de trekkers op de melkveebedrijven neemt wel langzaam toe, maar moet de zwaarste trekker wel voor de mengwagen? Zeker bij de stijgende energie en brandstofprijzen een relevante vraag. Vooral bedrijven met een 80 tot 90 melkkoeien staan hier voor een keuze. Althans bij de aanschaf van een verticaalmenger. Want wordt het een éénvijzelige of een tweevijzelige wagen? Een wagen met twee vijzels vraagt gewoonweg minder vermogen dan een wagen met een vijzel. Een schakelkast, ook wel vertragingskast genoemd, neemt dit probleem niet weg. Het mengen duurt daardoor langer waardoor je meer draaiuren maakt tegen een wat lager brandstofverbruik per uur.

Automatisch voeren zoals met Mullerup Mixfeeder. Automatisch systeem voor alle voersoorten en diergroepen. Het apparaat laadt, mengt en doseert, maar snijdt niet en er is een voerkeuken met laadstations nodig.

Tips

- Zorg voor een bedrijfsvisie, zonder visie gaan investeringen verloren.
- Pas de capaciteit van het nieuwe voersysteem aan situatie over vijf jaar aan.
- Investeer in machines die ook over enkele jaren interessant zijn voor collega's. Of rij een machine geheel op.

Perspectief voersystemen in efficiëntie bij schaalvergroting

Voersysteem	Geschiktheid voersysteem bij:					
	600.000 kg		1.000.000 kg		1.500.000 kg	
Omvang	gras	gras/mais ⁺	gras	gras/mais ⁺	gras	gras/mais ⁺
Rantsoen						
Kuilvoersnijder/Happer	+	+	+	+	+	+
Blokkendoseerwagen	+	+	+	+	+ -	+ -
Uithaaldoseerbak 2,5 m ³	-	+ -	-	-	-	-
Uithaaldoseerwagen 5 m ³	+	+	+	+	+ -	+ -
Voerdoseerwagen	+	+	+	+	+	+
Voermengwagen	-	+	-	+	-	+
Zelfrijdende voermengwagen	-	-	-	+ -	-	+
Voorraadvoeren via schuif/hek	+	+	+	+	+	+
Mengkuil in loonwerk	-	+	-	+	-	+
Gemengd voeren in loonwerk	-	+	-	+	-	+
Automatisch voeren	+ -	+ -	+ -	+	+ -	+

Beoordelingsschaal: - biedt weinig perspectief, + - discutabel in toekomst, + biedt perspectief

Deze tabel laat een vergelijking zien op basis van het te voeren rantsoen, waarbij uit is gegaan van een 100 procent grasrantsoen of een rantsoen op basis van een rantsoen bestaande uit gras, snijmais en aangevuld met bijproduct of krachtvoer. De hoeveelheden voer per dier per dag en gedurende het gehele seizoen spelen hierbij een grote rol.

Groepsgrootte

Ook het aantal dieren in een groep bepaald de inhoud van een voersysteem. Vooral bij verticale voermengwagens. Om een goede menging te krijgen is een minimale beladingsgraad nodig. De vijzels moeten bedekt zijn met voer om goed te kunnen mengen. Met name bij droger rantsoen, al of niet met graszaadhooi, is dat belangrijk. Dit soort rantsoenen komen regelmatig voor bij jongvee en droge koeien. Om ontmenging te voorkomen wordt dan gekozen om voor meerdere dagen tegelijk voer te mengen en zelfs te voeren. Maar blijft het dan wel smakelijk? Een te kleine wagen daarentegen mengt niet goed genoeg of 'kookt over'. Daarnaast vraagt een te volle wagen relatief meer vermogen dan nodig is. ■

C. de Leeuw is adviseur Rundveehouderij en Mechanisatie bij DLV Rundveeadvies in Linschoten, telefoon (0348) 49 52 52.